

Regeringen

Et frit liv i Danmark

Regeringens styrkede indsats mod
negativ social kontrol og parallelsamfund

Januar 2025

Udlændinge- og Integrationsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Indhold

Et frit liv i Danmark	5
Oversigt over indsatsområder og initiativer i 'Et frit liv i Danmark – regeringens styrkede indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund'	10
Indsatsområde 1. Styrket indsats mod parallelle retspraksisser	13
Indsatsområde 2. Støtte til og sikkerhed for ofre underlagt negativ social kontrol	18
Indsatsområde 3. Et børne- og ungdomsliv på lige fod mod andre	21
Indsatsområde 4. Indsats mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold	24
Tal og fakta:	
Udfordringsbilledet	8
Negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter	11
Lovgivning	15
Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold	26

“

Intet menneske ejes af en gruppe
eller af sin kulturelle baggrund.
Og ingen gruppe eller kultur har
hånds- og halsret over det
enkelte menneske

Et frit liv i Danmark

Zahras fortælling

Zahra bider de kunstige negle af, fjerner makeuppen, binder sit hår op og tager et tørklæde på. Hun har lige fået fri fra gymnasiet og skal hjem. Hun har en knude i maven over, om hun vil blive råbt af igen. Gymnasiet fungerer som Zahras fristed, og det er her, hun har mødt sin danske kæreste Felix. Familien nægter at acceptere en dansk mand, og hun har siden barnsben vidst, at hun skal giftes med en muslim. Zahra nægter dog at opgive sit kæresteforhold og lever derfor et farligt dobbeltliv med en konstant angst for at blive afsløret.

Zahra har lært sig selv at spille med på familiens konservative forventninger og give familien indtryk af, at hun indordner sig. Efter Zahra og Felix' forhold blev afsløret, har det dog været svært. Hun bliver overvåget konstant, ligesom hendes brødre tjekker hendes telefon dagligt. Zahra har derfor måttet skrue ekstra op for at adlyde ordrer og agere lydige datter, når hun er hjemme.

Zahras forældre tror ofte, hun er på biblioteket, laver lektier hos sine klassekammerater eller er på arbejde. Felix' mor har forsøgt at hjælpe det unge par, men hun har ikke meget kendskab til æresnormer og har derfor taget kontakt til forskellige rådgivningsinstanser. Efter længere tids refleksion har de tre i fællesskab overvejet, hvorvidt Zahra skal søge tilflugt på et krisecenter, så hun kan komme i sikkerhed og få mulighed for at leve et frit liv uden at være viklet ind i et dobbeltliv med så mange løgne.

Casen er indhentet fra sikkerhedskonsulenterne og er anonymiseret.

Intet menneske ejes af en gruppe eller af sin kulturelle baggrund. Og ingen gruppe eller kultur har hånds- og halsret over det enkelte menneske. I Danmark skal alle kunne tænke, handle og leve frit. Det gælder også piger og kvinder med muslimsk baggrund.

Zahras fortælling er et trist eksempel på, at det ikke er virkeligheden for alle i Danmark. At der er kulturelle grupperinger i samfundet, der føler sig berettigede til at bestemme, hvor grænsen for den enkeltes frihed går.

Zahras historie er langt fra enestående. Tværtimod. Vi ser det igen og igen. Unge mennesker, der udsættes for æresrelateret vold og negativ

social kontrol, sendes på genopdragelsesrejse, tvangsgiftes eller udsættes for andre overgreb, der begrænser deres ret til at bestemme over eget liv. Det er unge mennesker - både mænd og kvinder - der lever i etniske minoritetsmiljøer, hvor kulturelle normer og værdier om familiens ære er hævet over den enkeltes ret til frihed og selvbestemmelse. Og hvor særligt kvindernes ærbarhed har afgørende betydning for familiens status og ære.

For de fleste danskere er det indlysende, at vold og kontrol intet har med ære at gøre. I manges øjne forholder det sig faktisk modsat; vold og kontrol opfattes som æresløse handlinger, der krænker det enkelte menneske.

Men der findes miljøer i Danmark, hvor tingene er vendt på hovedet. Hvor udgangspunktet ikke er den enkelte, men familien, klanen, kollektivet. Her bliver individets - og særligt kvinders og pigers - rettigheder underordnet, når kollektivets ære står på spil. Og i disse fællesskaber hænger vold, kontrol og ære uløseligt sammen.

Problemet bliver yderligere kompliceret af, at æresrelaterede konflikter og udøvelse af negativ social kontrol ikke er isolerede, uafhængige fænomener, der kun finder sted i familien. De understøttes og opretholdes af netværk og større fællesskaber på tværs af uddannelsesniveauer, familier, boligområder og i et vist omfang på tværs af landegrænser. Parallelsamfund er derfor ikke kun fysisk afgrænsede by- og boligområder, som vi kan se. Parallelsamfund er også mere usynlige norm- og værdibaserede fællesskaber på tværs af geografi.

Vi ser parallelsamfund, der helt eller delvist vender ryggen til det danske samfund; som søger at opretholde værdier og leveregler i forhold til ligestilling, seksualitet mv., der står i modsætning til grundlæggende værdier og regler i Danmark. Det undertrykker det enkelte menneskes frihed. Og det sætter sammenhængskraften i det danske samfund under pres.

Det er helt uacceptabelt. Det danske samfund bygger på indiskutable værdier om det enkelte menneskes frihed, rettigheder og ligestilling. Det er et fælles værdigrundlag, der har betydning for sammenhængskraften i samfundet. Det er værdier, der ikke kan gradbøjes eller fortolkes kulturelt. Hvis vi – regeringen, befolkningen – lukker øjnene og dermed stiltiende giver plads til disse grupper, svigter vi fundamentalt.

Det hører med til billedet, at langt de fleste indvandrere og efterkommere i Danmark bidrager positivt til samfundet. De er en del af fællesskabet og lever et hverdagsliv baseret på de grundlæggende normer og værdier i Danmark. Der har de senere år været en stigning i antallet af unge med baggrund i MENAPT-landene, der gennemfører en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som er i beskæftigelse.

Dette ændrer dog ikke ved, at der fortsat er problemer med udøvelse af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og parallelsamfundsdannelse. Vi må ikke være blinde for, at udøvere af negativ social kontrol kan være født og opvokset her i landet og have både en god uddannelse og et arbejde i Danmark. Og vi må ikke tro, at vellykket integration på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet automatisk mindsker udfordringer med æresrelaterede konflikter, manglende ligestilling og parallelsamfund.

Der er gjort meget, men vi skal gøre endnu mere

Der er de senere år med brede politiske flertal iværksat en række tiltag, der forebygger og dæmper op for æresrelaterede konflikter, negativ social kontrol og parallelsamfund.

Den nationale handlingsplan til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol fra 2016 omfattede et bredt katalog af konkrete initiativer og indsatser, ligesom de politiske aftaler fra hhv. 2018 og 2021 omfatter initiativer, der skal modvirke parallelsamfund og styrke indsatsen mod negativ social kontrol.

Der er også gennemført flere vigtige lovændringer som led i en styrket indsats mod negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter – f.eks. i straffeloven og i udlændingeloven.

Med etableringen af Nationalt Center mod Æresrelaterede Konflikter (MÆRK) i februar 2024 er der sikret en solid platform for en styrket koordinering af den samlede nationale indsats mod æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

Det er vigtige tiltag, som har bragt os et stort skridt videre. Men vi er fortsat ikke i mål. Nye udfordringer kommer til, nogle skifter karakter, og andre bliver løbende mere synlige.

Et større og vedholdende fokus

Regeringen ønsker et større og vedholdende fokus på indsatser mod negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og parallelsamfund – et fokus, der skal omfatte både kvinder og mænd. Vi er samtidig opmærksomme på, at det særligt er kvinder og piger, der kontrolleres og begrænses for at opretholde familiens ære. Vi skal løbende styrke indsatsen for at forebygge og for at hjælpe ofrene – ved at bygge oven på de gode erfaringer og eksisterende initiativer og ved at igangsætte nye indsatser.

Med 'Et frit liv i Danmark - regeringens styrkede indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund' tager regeringen endnu nogle vigtige skridt i kampen for, at alle i Danmark kan nyde godt af de helt grundlæggende frihedsrettigheder, og for, at det fælles værdigrundlag og dermed sammenhængskraften i det danske samfund ikke undermineres.

Regeringens styrkede indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund har fokus på følgende fire overordnede og centrale indsatsområder med i alt 22 konkrete initiativer:

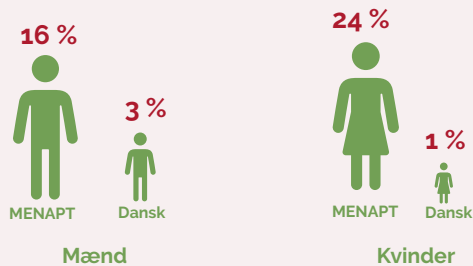
- Styrket indsats mod parallelle retspraksisser mv.
- Støtte til og sikkerhed for ofre for negativ social kontrol
- Et børne- og ungdomsliv på lige fod med andre
- Indsats mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

Regeringens styrkede indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund er fuldt finansieret i perioden 2025-2028.

Initiativerne vil blive evalueret i 2028, så der kan tilvejebringes et solidt videngrundlag for fortsat politikudvikling på området.

Udfordringsbilledet

Begrænset selvbestemmelse i forhold til valg af kæreste og ægtefælle blandt 18-29 årige:

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2024

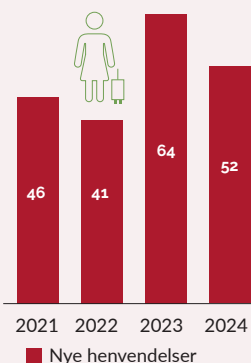
Hensynet til familiens ære betyder alt eller meget for, hvad man må i sin hverdag:

Kilde: "Unges oplevelser af negativ social kontrol", Als Research 2018

Genopdragsrejser/ ufrivillige udlandsophold

Sikkerhedskonsulenterne har i perioden 2021-2024 registreret en stigning på omkring 13 pct. i nye henvendelser om genopdragsrejser/ ufrivillige udlandsophold, hvor borgere har befundet sig i udlandet. Sikkerhedskonsulenterne samarbejder med Udenrigsministeriet og Udlændingestyrelsen samt andre relevante myndigheder i Koordinationsenheden mod genopdragsrejser og ufrivillige udlandsophold.

Kilde: Sikkerhedskonsulenternes interne statistik indhentet af SIRI

Medborgerskabsundersøgelsen fra 2021 viser, at personer over 30 år fra MENAPT-lande i højere grad vurderer, at det ikke er i orden, at deres datter bliver kæreste eller gift med en person med anden religiøs overbevisning, eller har sex før ægteskabet. Holdningerne ses at være koblet på en høj selv vurderet religiøsitet.

Kæreste:

Ægtefælle:

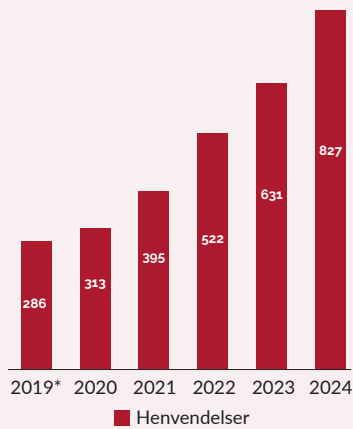
Sex før ægteskabet:

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerskabsundersøgelse 2021

Henvendelser til sikkerhedskonsulenterne:

Sikkerhedskonsulenterne - som er et nationalt korps, der yder rådgivning om æresrelaterede konflikter til primært kommunale myndigheder - har i perioden 2019-2024 registreret en årlig stigning i antallet af henvendelser. I 2024 var der 827 henvendelser. Til sammenligning blev der registreret 286 henvendelser i 2019. Det svarer til næsten en tredobling i perioden.

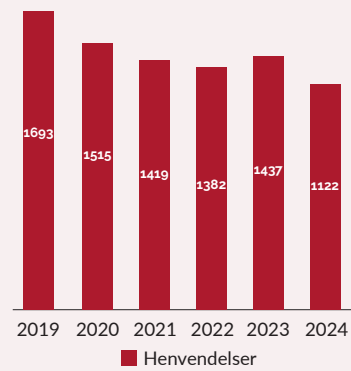

Anm: Stigningen kan være udtryk for, at kendskabet til sikkerhedskonsulenterne løbende udbredes til flere relevante fagpersoner, og at sikkerhedskonsulenternes kapacitet er blevet forøget. *Tallene for 2019 er fra maj til og med december.

Kilde: Opgørelse af sikkerhedskonsulenterne i 2024

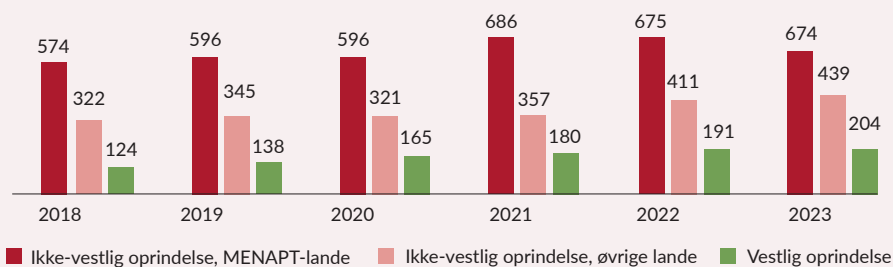
Henvendelser til RED:

RED Rådgivning - som bl.a. har en anonym og døgnåben hotline om æresrelaterede konflikter til primært borgere - har i perioden 2019-2024 i gennemsnit modtaget godt 1.400 henvendelser årligt.

Kilde: Opgørelse af RED Center i 2024

Ophold på krisecentre:

Anm: Opgørelsen omfatter ikke kvinder med anonymt ophold.

Anm.: Oprindelsen er opgjort på indflytningstidspunktet.

Anm.: Grupperingen 'MENAPT-lande' omfatter Syrien, Kuwait, Libyen, Saudi-Arabien, Libanon, Somalia, Irak, Qatar, Sudan, Bahrain, Djibouti, Jordan, Algeriet, Forenede Arabiske Emirater, Tunesien, Egypten, Marokko, Iran, Yemen, Mauretanien, Oman, Afghanistan, Palæstina, Gaza, Vestbredden, Østjerusalem, Pakistan og Tyrkiet.

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets egne beregninger på baggrund af registerdata i Danmarks Statistik.

Oversigt over indsatsområder og initiativer i "Et frit liv i Danmark – regeringens styrkede indsats mod negativ social kontrol og parallelsamfund"

Indsatsområde 1

Styrket indsats mod parallelle retspraksisser mv.

1. Forbud mod fætter-kusine-ægteskaber
2. Nedsættelse af tværministeriel arbejdsgruppe på ægteskabsområdet
3. Afdækning af erfaringer med kriminalisering af negativ social kontrol, herunder yderligere tiltag
4. Mere viden om politisk islam
5. Undersøgelse af mæglingråd

Indsatsområde 2

Støtte til og sikkerhed for ofre underlagt negativ social kontrol

6. Styrkelse af sikkerhedskonsulentordningen
7. Styrkelse af civilsamfundets rolle til at hjælpe ofre for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter
8. Netværksvenner til unge over 18 år, der bryder med bl.a. familien
9. Etablering af krisecenterpladser for familier med børn, som flygter fra æresrelaterede konflikter
10. Etablering af efterværn efter ophold på krisecenter som følge af æresrelaterede konflikter og forlængelse af bevilling til RED Centers tilbud om psykologbehandling
11. Undersøgelse og målrettet indsats mod negativ social kontrol og ekstremisme i udsatte boligområder
12. Rådgivning af kvinder for at imødegå afgivelse af forældremyndighed som følge af negativ social kontrol el.lign.
13. Analyse af tavshedskultur og udøvelse af negativ social kontrol i offentlige myndigheder

Indsatsområde 3

Et børne- og ungdomsliv på lige fod med andre

14. Rettighedsvejledere på ungdomsuddannelser – 4-årigt pilotprojekt
15. Skræddersyet rådgivning om negativ social kontrol i grundskolen og på ungdomsuddannelser
16. Negativ social kontrol på de videregående uddannelsesinstitutioner – afdækning og anbefalinger
17. Justering af indikator i det risikobaserede tilsyn på frie grundskoler samt eftersyn af det risikobaserede tilsyn med frihed og folkestyre-kravet
18. Samtaler med elever som værktøj i det risikobaserede tilsyn og enkeltsagstilsynet på frie grundskoler
19. Undersøgelse af mulighed for at skærpe regler om certificerede tilsynsførende på frie grundskoler

Indsatsområde 4

Indsats mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

20. Forlængelse af Koordinationsenheden mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold
21. Opmærksomhedskampagne om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold
22. Støtte til myndighedernes sikkerhedsplanlægning ved risiko for genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold – kortlægning og handleanvisninger

Negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter

Negativ social kontrol anvendes oftest om handlinger, som et fællesskab anvender til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd i forhold til fællesskabets normer.

Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition på psykisk vold. Når reguleringen og/eller sanktioneringen medfører begrænsning af individets rettigheder, trivsel eller alderssvarende udvikling bliver den negativ. Negativ social kontrol anvendes i æresrelaterede konflikter, men kan også anvendes i eksempelvis ekstremistiske miljøer.

Æresrelaterede konflikter dækker over konflikter, der kan opstå i kollektivistiske og patriarkalske familieformer, hvor individets rettigheder og trivsel begrænses af hensyn til kollektivets ære og omdømme. Kollektivet kan både udgøres af den nære familie, af den udvidede familie og af netværket, hvoraf dele kan være bosiddende i andre lande.

For at beskytte eller genoprette kollektivets ære og omdømme anvendes en række handlinger til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd. Handlingerne omfatter negativ social kontrol, trusler, udøvelse af forskellige former for vold (fysisk, psykisk, seksuel, økonomisk, digital og stalking), drab, kvindelig omskæring, tvangsægteskaber og udlandsophold, der er til skade for barnet eller den unges sundhed og udvikling, f.eks. genopdragelsesrejser.

Religiøse hensyn må aldrig
stå i vejen for demokrati og
ligestilling

Styrket indsats mod parallelle retspraksisser mv.

Indsatsområde 1

Nadyas fortælling

Murat beordrer sine tre børn til at gå ned på legepladsen. Det regner udenfor, og børnene har egentligt mest lyst til at fortsætte med at spille PlayStation. Men de tør ikke sige nej og løber derfor ud ad døren. Murat smækker døren i, kaster Nadya ned på gulvet og tvinger hende til sex. Det er tredje gang, det sker denne måned. Nadya har efterhånden lært, at Murat bliver hurtigere færdig og går hjem igen, hvis hun ikke gør modstand.

Murat og Nadya kom til Danmark som flygtninge. Kort efter ankomsten begyndte Murat at være voldelig, hvorefter Nadya ansøgte om skilsmisse gennem Familieretshuset. Ifølge Murat er de dog stadig religiøst gift, og han har derfor krav på sex, når han ønsker det. Murat har gennem flere år nægtet at give samtykke til religiøs skilsmisse og fastholder derved Nadya i ægteskabet mod hendes vilje på trods af, at det er flere år siden, de sidst har boet sammen.

Skolen har gennem længere tid været bekymret for børnenes trivsel, hvorefter kommunen tilknytter en mandlig arabisktalende familiebehandler til Nadyas hjem, da hendes danskundskaber er begrænsede. Murat eksploderer i vrede, da han opdager, at en arabisk mand regelmæssigt kommer i hendes hjem. Murat anklager Nadya for utroskab og overfalder og banker hende voldsomt. Efter kort tid sørger kommunen for, at Nadya og børnene kan søge tilflugt på et krisecenter.

Casen er indhentet fra sikkerhedskonsulenterne og er anonymiseret.

Nadyas historie er forfærdelig – for Nadya og for hendes børn. Det er en fortælling om æresrelateret vold og en uhyrlig religiøs ægteskabsopfattelse. Et spejlbillede på en parallelsamfundsmåder, der ikke hører hjemme i Danmark.

Ægteskab handler ikke blot om tro og religion, men også om traditioner og kulturelle norm- og værdisæt. Det er og skal der være plads til i et samfund som det danske, hvor et bærende element er den enkeltes frihed til at forme sit eget liv. Men religiøse hensyn må aldrig stå i vejen for demokrati og ligestilling. Det gælder også, hvornår, hvordan og med hvem man vil giftes. Og i lige så høj grad, om man ikke ønsker at blive i et forhold eller i et

ægteskab. Noget som vi i en dansk kulturel sammenhæng stort set tager for givet.

I Danmark er der bl.a. eksempler på polygame religiøse 'ægteskaber' og religiøse vielser og ægteskabslignende kontrakter, som kun mænd kan opløse – religiøse praksisser, der kan begrænse særligt kvindernes liv. Det er helt uacceptabelt. Det er en knægtelse af fundamentale frihedsrettigheder, og det er en knægtelse af den ligestilling, der er en så grundlæggende værdi i vores samfund.

Det kan kun foregå i et ligestillet samfund som det danske, fordi for mange ser den anden vej eller ligefrem understøtter undertrykkelsen. Det kan ske

ved at presse på for at anvende såkaldte 'mæglingråd', hvor demokratiet sættes ud af kraft, og der dømmes efter middelalderlige regler. Men det kan også ske ved at arbejde eller agitere for, at samfundet skal indrettes efter islamiske normer, der er i modstrid med danske værdier, demokrati og menneskerettigheder.

Der er også eksempler på fætter-kusine-ægteskaber, der bl.a. kan være med til at undertrykke unge mennesker. I Norge har man forbudt det af hensyn til de børn, der bliver undfanget i sådanne ægteskaber, og deres sundhed. Og i Sverige peger en arbejdsgruppe på, at et forbud også kan begrundes med henvisning til at modvirke æresrelateret vold og undertrykkelse. Regeringen vil modarbejde alle former for æresrelateret vold og negativ social kontrol og vil derfor også sætte ind over for en kulturel og forældet praksis med fætter-kusine-ægteskaber.

Regeringen vil styrke indsatsen mod parallelle retspraksisser ved at:

1. Indføre forbud mod fætter-kusine-ægteskaber.
2. Nedsætte en tværministeriel arbejdsgruppe på ægteskabsområdet, der blandt andet skal afdække muligheden for at forbyde religiøse polygame ægteskaber og regulere medgif-ter. De nye initiativer skal dæmme op for udfordringer i forbindelse med indgåelse af ægteskab og skilsmisse.
3. Afdække, om de ændringer i straffeloven, der blev foretaget i 2021 med henblik på at styrke indsatsen mod negativ social kontrol, har virket efter hensigten samt afklare, om der er behov for yderligere tiltag, herunder om relaterede problemstillinger som f.eks. religiøse vielse og ægteskabslignende kontrakter, som kun manden kan opløse, er tilstrækkeligt dækket af den eksisterende lovgivning.
4. Afsøge muligheden for sammen med andre nordiske lande at øge viden om politisk islam, og hvordan nogle grupper forsøger at påvirke eller omforme hele eller dele af samfundet, kulturen og staten efter normer, som er i klar modstrid med retsstaten, demokrati og menneskerettigheder.
5. Igangsætte undersøgelse af mæglingråd med henblik på at opnå en dybere indsigt i fænomenet.

Lovgivning

Straffeloven – negativ social kontrol

- Forbud mod at forestå eller medvirke til **religiøse vielser uden borgerlig gyldighed eller indgåelsen af et andet ægteskabslignende forhold med mindreårige** (straffeloven § 260 a).
- Det fremgår eksplicit af straffelovens § 243 om psykisk vold, at **negativ social kontrol kan udgøre psykisk vold**. Det er præciseret i lovens forarbejder, at negativ social kontrol i kraft af visse ægteskabs- og/eller skilsmissekontrakter kan udgøre psykisk vold.
- Strafferammen for **tvangsmæssig fastholdelse i ægteskab eller andre ægteskabslignende forhold** er bøde eller fængsel indtil 4 år (straffelovens § 260, stk. 2).
- Det er ulovligt, hvis et barn under 18 år tvinges til et længere ufrivilligt udlandsophold af sin familie, f.eks. en **genopdragsrejse**, og opholdet bringer barnets sundhed eller udvikling i fare. Strafferammen er op til fire års fængsel (straffelovens 215 a).

Udlændingeloven – negativ social kontrol

- I henhold til udlændingelovens § 17, stk. 3, **bortfalder en opholdstilladelse i Danmark som udgangspunkt ikke**, hvis en udlændings ophold uden for landet skyldes, at udlændingen som mindreårig er sendt på genopdragsrejse eller andet udlandsophold af negativ betydning for udlændingen.
- Der gælder en **særlig adgang** (tilpasset selvforsørgelses- og beskæftigelseskrav) til **tidsubegrænset opholdstilladelse** for udlændinge, hvor opholdstilladelsen i henhold til § 17, stk. 3, ikke er bortfaldet.
- I henhold til udlændingelovens § 39 a, stk. 3, nr. 5, kan Udlændingestyrelsen **inddrage eller nægte at udstede særlig rejselegitimation til en mindreårig udlænding**, hvis der er grund til at antage, at udlændingen ellers vil blive sendt til udlandet f.eks. for at indgå ægteskab eller for at indgå i en religiøs vielse uden borgerlig gyldighed eller i et andet ægteskabslignende forhold.
- I henhold til udlændingelovens § 44 c **skal kommunerne videregive oplysninger** til Udlændingestyrelsen eller Styrelsen for International Rekruttering og Integration, der kan have betydning for udlændingemyndighedernes vurdering af, om en opholdstilladelse skal anses for bortfaldet efter udlændingelovens § 17, stk. 3, eller om særlig rejselegitimation skal nægtes udstedt eller inddraget efter udlændingelovens § 39 a, stk. 3, nr. 5.
- I henhold til udlændingelovens § 19, stk. 7, skal der ved afgørelse om inddragelse af en opholdstilladelse meddelt på baggrund af ægtefællesammenføring tages særligt hensyn til, om opholdsgrundlaget ikke længere er til stede som følge af samlivsophør, der skyldes, at **udlændingen eller udlændingens barn har været udsat for overgreb, misbrug eller anden overlast m.v. her i landet**. Det gælder uanset varigheden af udlændingens ophold her i landet.

Barnets lov

I henhold til barnets lov § 15, stk. 3, skal kommunalbestyrelsen udarbejde et *beredskab* til forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol, æresrelaterede konflikter og ekstremisme blandt børn, unge og deres familier. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres. Beredskabet skal revideres løbende og som minimum hvert fjerde år.

Screening og risikovurdering i henhold til barnets lov § 18 og § 18, stk. 3: Hvis kommunalbestyrelsen har viden om eller grund til at antage, at et barn eller en ung har behov for hjælp og støtte efter barnets lov, skal kommunalbestyrelsen screene for, om der er tale om følgende:

- En problemstilling, der ikke kræver yderligere afdækning af barnets eller den unges støttebehov.
- En problemstilling, der kræver yderligere afdækning af et eller flere forhold af betydning for barnets eller den unges støttebehov, jf. § 19 i barnets lov.
- En problemstilling, der kræver en børnefaglig undersøgelse af barnets eller den unges støttebehov, jf. §§ 20-22 i barnets lov.

Viser screeningen, at der kan være tale om en æresrelateret konflikt eller negativ social kontrol, *skal* kommunen foretage en risikovurdering, inden barnets eller den unges forældre og netværk inddrages i sagen.

Ved en risikovurdering forstås en vurdering af, om barnet eller den unge er truet eller i risiko for at blive udsat for vold, tvangsægteskab, frihedsberøvelse, genopdragelsesrejse, forfølgelse eller andet, der kan udgøre en risiko for barnet eller den unge, herunder på baggrund af negativ social kontrol og/eller æresrelaterede konflikter.

Alle børn og unge, der har behov for særlig støtte, herunder pga. omsorgssvigt fra forældrene, uanset årsagen hertil, skal tilbydes hjælp og støtte efter barnets lov.

“

Vi skal som samfund række ud
til ofrene, skabe tillid og tryghed
og give reelle muligheder

Støtte til og sikkerhed for ofre underlagt negativ social kontrol

Indsatsområde 2

Hafsas fortælling

Hafsas lokation er blevet afsløret. Hun har boet på et afsides krisecenter i fire måneder, mens hendes mand Ali afsoner en lang fængselsdom for bandekriminalitet. Hvordan er det lykkedes Ali at finde ud af, hvor hun opholder sig?

Hafsa er 29 år gammel og har været gift med Ali gennem det meste af sit voksenliv. Ali har været ekstremt voldelig siden starten af forholdet. Parret har altid boet i samme opgang som Alis søskende, og da han blev fængslet, overtog familien kontrollen af Hafsa og deres fælles børn i hans fravær. Familien holder øje med, hvornår hun forlader hjemmet, og hvem der kommer på besøg. De er flere gange dukket uanmeldt op i børnehaven for at sikre, at børnene er anstændigt klædt. De er også begyndt at chikanere hende ved at lave anonyme underretninger til kommunen.

Hafsa er traumatiseret af den ekstreme vold, hun har været udsat for, og da hun frygter, at familien vil kidnappe børnene, vælger hun at søge tilflugt på et krisecenter. Familien finder det æreskrænkende, at hun har forladt sin lejlighed for at opsøge et krisecenter, og de sætter derfor alt i værk for at finde hende. En beboer fra krisecenteret har videreformidlet information om Hafsas opholdssted til et familiemedlem, som er indsat i samme fængsel som Ali. Den indsatte har efterfølgende fortalt Ali om hendes lokation, hvorefter Ali har truet hende. Kommunen har derfor visiteret Hafsa og børnene videre til et mere sikret krisecenter.

Casen er indhentet fra sikkerhedskonsulenterne og er anonymiseret.

Det må ikke ske. At en kvinde i Hafsas situation ikke kan være i sikkerhed på et krisecenter. Men det sker, simpelthen fordi ekstreme parallelsamfund er så stærke og forgrenede, at de kan nå steder, hvor vi ikke forventer det. I Hafsas tilfælde handlede kommunen resolut og fik bragt hende og børnene til et sikkert sted.

Det har en høj prioritet for regeringen at hjælpe og støtte ofre for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter. Det gælder dem - ofte kvinder - der ikke tør at gøre op med kontrollen af frygt for at miste familie og egne børn mv. Og det gælder dem, der tør at frigøre sig fra den kulturelle tvang, men som betaler en høj personlig pris f.eks. i form af at måtte bo på krisecenter og eventuelt efterfølgende må leve under beskyttelse.

Unge og voksne, der har været eller fortsat er udsat for negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt, kan opleve stor ensomhed. De har ofte levet en isoleret tilværelse i familien og familiens netværk, og de kommer derfor til at stå alene uden socialt netværk, hvis de bryder med den negative sociale kontrol fra f.eks. familiemedlemmer. Det gør dem sårbare over for tilbagefald til familien.

Det er derfor helt afgørende, at der er relevante tilbud til alle, der har akut behov for beskyttelse - og også, at der er gode langsigtede tilbud f.eks. efter et krisecenterophold, så ofrene får hjælp til at komme videre med et liv uden social kontrol og vold.

Der kan også være mange, der udsættes for æresrelateret vold og negativ social kontrol, som ikke tør at søge om støtte eller hjælp, eller som ikke har tillid til, at det danske samfund kan give dem den nødvendige beskyttelse.

Vi skal som samfund række ud til ofrene, skabe tillid og give reelle muligheder. Vi skal anvende og styrke de tiltag og metoder, som vi erfaringsmæssigt ved virker – f.eks. sikkerhedskonsulentordningen og civilsamfundsorganisationernes peer-to-peer-tilgang og insiderviden om ellers lukkede miljøer. Vi skal rådgive myndigheder om negativ social kontrol i udsatte boligområder. Og så skal vi sikre en tillidskultur, så ofre for æresrelaterede konflikter tør henvende sig til myndighederne uden bekymring for, om en offentligt ansat misbruger sin stilling til at understøtte udøvelse af negativ social kontrol.

Regeringen vil styrke støtten til og sikkerheden for ofre underlagt negativ social kontrol ved at:

6. *Styrke sikkerhedskonsulentordningen* ved at opnormere ordningen med fem ekstra årsværk.
7. *Styrke civilsamfundets rolle* til at hjælpe ofre for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter ved at afsætte midler til at støtte civilsamfundsorganisationer, der hjælper ofre for negativ social kontrol. Der ydes støtte til foreningen Søstre mod vold og kontrol, og der etableres en ansøgningspulje.
8. *Etablere en ordning med frivillige netværksvenner* til unge over 18 år, der oplever ensomhed som følge af negativ social kontrol eller en æresrelateret konflikt og har brudt helt eller delvist med deres familie. Netværksvennerne kan hjælpe ofrene med at skabe netværk, fælles oplevelser, samtaler og støtte.
9. *Etablere krisecenterpladser for familier med børn*, som flygter fra æresrelaterede konflikter, med specialiserede tilbud specifikt målrettet familier med børn, der er på flugt fra æresrelaterede konflikter.
10. *Etablere efterværn* henholdsvis til voksne, herunder voksne med børn, der har været på krisecenter som følge af æresrelaterede konflikter, og til unge, der har haft ophold på safe-house. Endvidere *forlænges den eksisterende bevilling til RED Center's psykologstøtte og terapi målrettet unge, der har oplevet vold og kontrol fra deres familie*, der udløb med udgangen af 2024, i perioden 2025-2028.
11. *Undersøge og målrette indsats mod negativ social kontrol og ekstremisme i udsatte boligområder*. MÆRK og Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme (CDE) etablerer et nyt rådgivningstilbud til kommuner, der oplever bekymring for negativ social kontrol i et eller flere udsatte boligområder.
12. *Rådgive kvinder for at imødegå afgivelse af forældremyndighed* som følge af negativ social kontrol. Der udarbejdes en vejledning, som skal understøtte sagsbehandlere/rådgivere i Familieretshuset i forhold til at håndtere, hvis kvinder afgiver forældremyndighed som følge af negativ social kontrol.
13. *Udarbejde en analyse i 2025-2026 af tavsheds-kultur og evt. udøvelse af negativ social kontrol i offentlige myndigheder*. Analysen, der skal inkludere anbefalinger, skal undersøge erfaringer med eventuelle tilfælde, hvor offentligt ansatte misbruger deres stilling til at understøtte udøvelsen af negativ social kontrol eller undlade at reagere på kriminelle forhold. Den nærmere afgrænsning af analysen vil ske på baggrund af en forundersøgelse gennemført af MÆRK.

“

Skoler og uddannelsesinstitutioner skal ikke være steder, der begrænser børn og unges liv og fremtid. Tværtimod

Børne- og ungdomsliv på lige fod med andre

Indsatsområde 3

Hülyas fortælling

"Du må kun gå på SOSU-skolen, hvis din brors kone også går i samme klasse". Dette var beskeden, Hülya modtog på SMS en sen eftermiddag. Hülya var opsat på at få en uddannelse, så hun accepterede.

Sommeren efter begyndte Hülya og broderens kone Taiba i samme klasse. På skolen er Hülya under konstant overvågning, og svigerinden rapporterer løbende hjem om, hvorvidt Hülya er mødt op i skolen, hvad hun laver i pauserne, og om hun indgår i gruppearbejde med personer af det modsatte køn. Hülya havde håbet, at skolen kunne fungere som et frirum fra den kontrol, hun er udsat for i hjemmet, men i stedet fortsætter den uafbrudt.

Hülya er dygtig fagligt og klarer sig rigtig godt i undervisningen, men hun har ingen muligheder for at socialisere med de andre elever og deltage i sociale aktiviteter uden for skoletiden.

Casen er indhentet fra sikkerhedskonsulenterne og er anonymiseret.

Alle børn har ret til et frit børne- og ungdomsliv inden for rammerne af det danske samfund – uanset køn. Alle børn har ret til allerede i børne- og ungdomsårene at kende til demokrati og grundlæggende værdier som frihedsrettigheder og ligestilling. Alle børn har godt af at knytte venskaber og møde andre livsanskuelser end dem, de kender hjemmefra. Og sidst men ikke mindst skal børn *ikke* være familiens eller netværkets kulturelle vogtere i skolegården.

Mange børn og unge udsættes for negativ social kontrol allerede i de tidlige skoleår – en kontrol, der for nogle, som i Hülyas tilfælde, fortsætter igennem ungdomsårene blandt andet på uddannelsesstederne. Disse unge kan ikke frit nyde et skole- eller uddannelsesliv eller et ungeliv som andre, fordi der også her er øjne, som overvåger, at de lever op til forældrenes og familiens opfattelse af, f.eks. hvordan en ordentlig muslimsk pige opfører sig.

Udfordringer med udøvelse af negativ social kontrol og frihedsbegrænsninger af nogle elever – ofte piger – med anden etnisk baggrund kommer til udtryk i overvågning, sladder, irettesættende blikke, rygter og begrænsninger i deltagelse i aktiviteter i og uden for skolen.

Endelig kan der også være miljøer på nogle videregående uddannelser, hvor studerende udøver negativ social kontrol mod hinanden, og hvor adfærden kan afspejle antidemokratiske og/eller ekstremistiske holdninger. Her kan personer promovere streng overholdelse af æresnormer, overvåge afvigende adfærd og udøve negativ social kontrol blandt andre studerende, der afviger fra normerne.

Det må og skal stoppes. Skoler og uddannelsesinstitutioner skal ikke være steder, der begrænser børn og unges liv og fremtid. Tværtimod. Det skal netop være steder, hvor børn og unge, uanset køn eller kulturel baggrund, kan udfolde sig, lære og blive rustet til et voksenliv med frihed til at træffe egne valg.

Regeringen vil derfor styrke den forebyggende indsats og sætte ind mod udøvelsen af negativ social kontrol over for børn og unge i skole- og uddannelsessystemet. Og der er behov for at sikre, at alle frie grundskoler lever op til "frihed og folkestyre-kravet" i lovgivningen, der forpligter skolerne til at forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed, ligestilling og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse.

Regeringen vil bekæmpe negativ social kontrol i skole- og uddannelsessystemet ved at:

14. Gennemføre et pilotprojekt på ungdomsuddannelser med etablering af et korps af fire *rettighedsvejledere målrettet udvalgte ungdomsuddannelsesinstitutioner*. Rettighedsvejlederne ansættes i kommunerne og skal understøtte hurtig og effektiv hjælp til elever, der bliver udsat for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter.
15. Styrelsen for International Rekruttering og Integration tilbyder *skræddersyet rådgivning om negativ social kontrol i grundskolen og på ungdomsuddannelser*, der bl.a. omfatter etablering af faste arbejdsgange og udvikling af interviewguides/action-cards til ledelse, lærere m.fl. og etablering af netværk, der samler uddannelsesinstitutioner på tværs af landet.
16. *Afdække negativ social kontrol på de videregående uddannelsesinstitutioner*. MÆRK gennemfører i samarbejde med Udlændingestyrelsen (Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme) i 2025-2026 en afdækning af, hvilke holdninger og eksempler på adfærd der understøtter negativ social kontrol og anden forulempende adfærd med afsæt i religiøse, antidemokratiske eller æresrelaterede normer i uddannelsesmiljøerne og på de videregående uddannelsesinstitutioner. Initiativet omfatter endvidere forslag til og gennemførelse af indsatser, der kan imødegå disse udfordringer.
17. *Justering af indikator i det risikobaserede tilsyn på frie grundskoler samt eftersyn af det risikobaserede tilsyn med frihed og folkestyre-kravet*. Indikatoren for andelen af elever fra ikke-vestlige lande i det risikobaserede tilsyn med frie grundskoler sænkes fra en nuværende grænseværdi på 50 pct. til en grænseværdi på 30 pct., så der identificeres flere frie grundskoler med skæv elevsammensætning med henblik på evt. iværksættelse af tilsyn. Endvidere gennemføres der et eftersyn af det risikobaserede tilsyn med frihed og folkestyre-kravet med henblik på at afdække behov for yderligere tilpasninger.
18. Give mulighed for, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan *afholde samtaler med elever som værktøj i det risikobaserede tilsyn og enkeltsagstilsynet på frie grundskoler*, hvilket i dag kun er muligt i det skærpede tilsyn. Ligesom det i dag er tilfældet i det skærpede tilsyn, vil det være frivilligt for eleverne at deltage.
19. Der iværksættes en *undersøgelse af muligheder for at skærpe regler om certificerede tilsynsførende på frie grundskoler* med henblik på at identificere tiltag, der kan styrke tilsynet med frie grundskoler med parallelsamfundsproblematikker mv.

“

Tvunget udlandsophold med vold og overgreb er ødelæggende for ethvert menneskes liv. Og i særdeleshed for et barn eller et ungt menneske

Indsats mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

Indsatsområde 4

Sozans fortælling

"Pakistan er dit nye hjem!" råber faren nedladende uden for familiens hjem i Islamabad, mens han river passet ud af hænderne på 16-årige Sozan. Sozan og hendes 13-årige lillesøster må nu affinde sig med, at deres fremtid ligger i Pakistan.

Sozan ender med at tilbringe seks måneder i familiens hjem under konstant overvågning. Familien ydmyger hende ved at påpege, at hun er en dårlig datter, opfører sig alt for dansk, ikke har respekt for sin kultur og derfor skal lære at være en anstændig kvinde.

Hjemme i Danmark har Sozan gennem flere år været i åbenlys konflikt med sin familie, som mener, at hun er blevet for dansk. Vold og ydmygelser har været en daglig del af livet for Sozan. Til trods for en ihærdig indsats fra hele familien har det dog ikke været nok til at afrette Sozan. Et længerevarende ophold i Pakistan blev derfor løsningen. Med på rejsen kommer lillesøster for at sikre, at hun ikke også bliver for dansk i fremtiden.

Familien i Pakistan bliver ved med at give Sozan håb. Der er kun to uger til, at faren vil komme tilbage og hente dem. Men de to uger udskydes hele tiden. En dag går det op for Sozan, at hun kan få fred fra ydmygelserne ved at adlyde familiens instrukser og spille religiøs. Først da slippes grebet om hende. Hun lægger derfor en strategi om at fremstå lydige, opvarte de ældre, gøre huset rent flere gange dagligt og generelt give et indtryk af at have indordnet sig familiens konservative regler. Sozans håb er, at bedsteforældrene vil sprede de gode nyheder til faren, som så vil forbarme sig over hende.

Strategien virker, og efter at Sozan har ageret lydige i seks måneder, forbarmer faren sig over de to døtre og bringer dem tilbage til Danmark.

Casen er indhentet fra Koordinationsenheden mod ufrivillige udlandshold og er anonymiseret.

Det er ikke alle sager om langvarige genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold, der har samme forløb, men de har det til fælles, at de sætter æresrelaterede konflikter på spidsen.

Det har alvorlige og negative konsekvenser for et barns og et ungt menneskes liv, når forældrene sender det på genopdragelsesrejse. Og det kan være vanskeligt at hjælpe de børn og unge, som er i udlandet og dermed underlagt lokal lovgivning.

Der er tale om børn, unge og voksne, der bor i Danmark. Børn som rent faktisk gør det, vi kræver af dem, nemlig tager Danmark til sig. Børn og unge, som har rettigheder, der burde beskytte dem mod at blive sendt afsted. Børn, som – når det sker – skal kunne komme hjem igen hurtigst muligt. Tvunget udlandsophold med vold og overgreb er ødelæggende for ethvert menneskes liv. Og i særdeleshed for et barn eller et ungt menneske.

Der er gennem de senere år iværksat en række tiltag på området som f.eks. etablering af Koordinationsenheden mod ufrivillige udlandsophold, samt ændring af udlændingeloven, så en opholdstilladelse som udgangspunkt ikke bortfalder, når et barn er sendt på genopdragelsesrejse.

Men vi kan og skal gøre det endnu bedre. Vi skal i endnu højere grad forebygge, at børn og unge sendes afsted. At det overhovedet kommer så vidt.

Regeringen vil supplere de eksisterende indsatser med yderligere tiltag. Der er bl.a. behov for, at børn og unge, der er i risiko for genopdragelsesrejser eller et ufrivilligt udlandsophold - og de fagprofessionelle - får mere viden om rettigheder og muligheder med henblik på at undgå genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold.

Regeringen vil styrke indsatsen mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold ved at:

20. *Forlænge Koordinationsenheden mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold frem til udgangen af 2028, hvorved det også de kommende år bliver muligt at sikre en hurtig indsats, hvor myndigheder samarbejder om at hjælpe, når børn, unge og voksne trues med eller er udsat for en genopdragelsesrejse eller et ufrivilligt udlandsophold.*

21. *Etablere en opmærksomhedskampagne om genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold målrettet personer i risiko for genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold samt en særskilt kampagne målrettet forældrene med fokus på, at genopdragelsesrejser er strafbare. Herudover gennemføres informationsindsats målrettet eksempelvis lærere og andre fagprofessionelle.*

22. *Støtte myndighedernes sikkerhedsplanlægning ved risiko for genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold. Der gennemføres en kortlægning af faktorer, der medvirker til genopdragelsesrejser og ufrivilligt udlandsophold, der skal munde ud i handleanvisninger til fagpersoner og materiale til målgruppen, der kan understøtte myndighedernes sikkerhedsplanlægning.*

Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

Genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold vedrører borgere, der mod deres vilje tvinges til at rejse til udlandet og af familien eller kollektivet forhindres i at rejse tilbage til Danmark. I dansk lovgivning anvendes begrebet genopdragelsesrejser, når det vedrører børn under 18 år, og begrebet ufrivilligt udlandsophold, når det vedrører personer over 18 år.

Genopdragelsesrejser

Der er tale om en genopdragelsesrejse, når et barn eller ungt menneske under 18 år sendes til forældrenes hjemland eller til et andet land i en længere periode, og når opholdets formål er at præge barnet/den unge med landets normer og værdier til skade for integration i Danmark, eller fordi forholdene i udlandet bringer barnets udvikling eller sundhed i alvorlig fare.

Genopdragelsesrejser sker typisk, fordi forældrene mener, at deres barn er blevet 'for dansk' og skal 'genopdrages' i forældrenes normer og værdier.

Forældre, der sender eller lader deres barn blive sendt på genopdragelsesrejse, kan straffes med bøde eller fængsel efter straffelovens § 215 a.

Ufrivilligt udlandsophold

Begrebet ufrivilligt udlandsophold anvendes om personer over 18 år, der opholder sig ufrivilligt i udlandet som følge af en æresrelateret konflikt. Formålet med opholdet kan bl.a. være tvangsægteskab, tvunget forlovelse eller religiøs vielse o.lign.

Koordinationsenheden mod genopdragelsesrejser og ufrivillige udlandsophold

Den nationale koordinationsenhed hører under Udlændinge- og Integrationsministeriet (MÆRK) og har deltagelse af sikkerhedskonsulenter, Udenrigsministeriet, Udlændingestyrelsen og politiet. Koordinationsenheden hjælper i dag borgere, der er sendt på genopdragelsesrejse eller ufrivilligt udlandsophold, blandt andet ved at undersøge mulighederne for, at borgeren kan komme tilbage til Danmark, og ved at afdække, hvem der lokalt kan hjælpe borgeren. Sikkerhedskonsulenterne koordinerer enhedens arbejde.

Et frit liv i Danmark

**Regeringens styrkede indsats mod negativ
social kontrol og parallelsamfund**

Udlændinge- og Integrationsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Januar 2025

ISBN 978-87-93396-74-6 (trykt version)
ISBN 978-87-93396-75-3 (digital version)

Publikationen kan hentes på:
www.uim.dk